

ARRIESTA

LA REVISTA DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LLEIDA - IV ÈPOCA - març - AbRIL 2010 - Núm. 104

Subscripció anual €20 - Preu exemplar €4

ARESTA 104
MARÇ-ABRIL 2010

2

TEMA DE PORTADA
LES DONES I LA MUNTANYA
Equip Aresta

6

APUNTS I COMUNICACIONS
Equip Aresta

7

SEAM
VIA BALMA
Juan

8

EXCURSIONISME
PINTURES RUPESTRES DEL VERO II
Antoni Satorra

11

MEDI AMBIENT
REGULACIÓ DE L'ESCALADA EN
ESPAIS PROTEGITS DE LLEIDA
Xavier Massot

13

ITINERARI EXCURSIONISTA 102
EXCURSIÓ AL CASTELL DE GELI
Joan Ramon Segura

16

SEAM
ESCOLA DE TECNIFICACIÓ
D'ESCALADA ESPORTIVA DEL CEN-
TRE EXCURSIONISTA DE LLEIDA
David Gambús

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Carmina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé. DISSENY GRÀFIC: Josep Herràndiz. EDITA: Centre Excursionista de Lleida. REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: C/Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973 24 23 29. Fax: 973 23 44 97. E-mail: cel@cel.cat INTERNET: <http://www.cel.cat> IMPRIMEIX: Arts Gràfiques Bobalà, SL. DIPÒSIT LEGAL: L-39-1958. Tirada: 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 20 euros. Preu del número: 4 euros. Impres en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor.

COL·LABOREN:

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Quan parlem de dones viatgeres i muntanya, el ressò no és gaire sovintejat, sembla que no tenim esperit d'aventura. Però no és així, perquè les referències històriques n'estan plenes. Només ens cal resseguir-les. Dones que viatjaven i buscaven racons d'aventura i noves vivències, ja en coneixem prou. Algunes conegudes i segurament d'altres anònimes.

Durant els segles XIX i XX, algunes dones van emprendre nombroses expedicions arreu del món. En podem anomenar algunes com Geltrude Bell, que viatjà a Pèrsia i a Jerusalem a les últimes dècades del segle XIX; Agatha Christie, que va recórrer les ciutats de Bagdad i Damasc; Mary Kingsley, que s'endinsà en el continent africà; Mery Shelton, que va admirar les neus del Kilimanjaro, o Alexandra David-Neel, que gosà entrar a la Xina i al Tibet... Totes elles eren titllades d'excèntriques, és a dir, que no volien estar subjectes al pare o marit.

Eren dones d'un gran coratge i d'una forta personalitat que, juntament amb la inquietud per la seva vida apassionada, mostraren al seu segle que elles ho podien fer amb tanta intrepidesa com els homes d'aquella societat, fet que es considerava "natural" en el tarannà d'aquests.

No volem fer comparacions amb les nostres predecessores i companyes que es van aventurar ja als anys quaranta o cinquanta a anar d'excursió als Pirineus, als Alps,... Però sí que aquestes han estat continuadores de l'esperit que podem rellegir en aquelles dones del segle XIX i del començament del XX.

D'aquestes últimes en volem parlar!!! Per proximitat i perquè ens són coetànies. Així les volem recordar per mostrar-los el nostre afecte.

Maria Huguet i Recasens

FOTO DE PORTADA: Cresta del Sabre, al Gran Bachimala, juliol de 1964. De dalt a baix: Víctor Luque, Sefita Sirera (barret de quadres), Gabino Lagarriga i Pepita Duaigües. Davant, amb el cap girat enrere, Jesús Forcada. Foto de Manel Cortès.

Les dones i la muntanya

7 d'agost de 1838. Lady Anne Lister, una dama anglesa de quaranta-set anys i una amiga de qui no recordem el nom, ambdues acompanyades pel guia Cazaux, aconsegueixen l'ascensió a la Pique Longue, cim culminant del massís del Vignemale, de 3.298 m. És la segona ascensió absoluta a aquesta emblemàtica muntanya. La primera la va dur a terme l'any anterior el mateix guia Cazaux.

Setembre de 1881. Tres germanes, filles del comte de Bouillé, ascendeixen al Balaitús, de 3.146 m, per la glacera de les Néous. Això sí, més tradicionals i d'acord amb l'esperit de l'època, hi van acompanyades pel seu pare, el comte. No pas com Lady Lister, que havia realitzat la seva ascensió trencant tots els tabús, sense la "protecció" de pare, marit ni germà.

Al nostre país les coses anaven més a poc a poc. La submissió de la dona era una norma establerta. Cal recordar que les dones no van tenir dret a vot fins a la Segona República. Cal esperar fins a ben entrat el segle xx per trobar noms femenins en relació amb els esports de muntanya. Primerament amb l'esquí, després amb l'escalada i les ascensions de categoria. Acabat el trasbals de la guerra civil i la immediata postguerra, trobem alguns referents, com l'Olga Carreras, la Joaquina Baruta i, sobretot, la llegendària Maria Antònia Simó, traspasada fa poc menys de tres anys a l'avançada edat de noranta-dos.

A les nostres terres occidentals tot començà encara més tard. Si bé ja hi havia dones practicant l'excursionisme abans de la guerra civil, cal esperar a les acaballes dels anys cinquanta i principis dels seixanta per trobar noms femenins lligats a l'escalada i les ascensions serioses d'alta muntanya. Així i tot, sempre es tractava d'activitats pensades i organitzades pels nois, en les quals ocasionalment hi prenien part algunes noies.

La Pepita Duaigües al pic del Gourgs Blancs (agost de 1970) amb en Víctor Luque i en Xavi Martínez, dos destacats pirenistes ja desapareguts. Foto: Manel Cortès

Això era així a causa dels convencionalismes de l'època, i dels costums arrelats en una societat profundament masclista. Una dona casada, dit a tall d'exemple, per atorgar una escriptura davant de notari havia d'estar assistida pel marit. I una noia soltera no podia sortir a la muntanya sense anar acompanyada d'un familiar o, com a mínim, d'amigues.

Costà trencar aquells costums. Tanmateix, algunes de les noies d'aquell temps *passaven* de les normes vigents en la mesura que era possible i, gràcies a elles, l'activitat muntanyenca femenina adquirí rellevància, en un pla de total igualtat amb els companys masculins. Algunes d'aquelles pioneres ja no són entre nosaltres. Altres encara sí. Mereixen ser recordades, i a aquest fi s'adreça el conjunt d'entrevistes que s'inicia en aquest número de l'*Aresta*.

Entrevista a Pepita Duaigües

PREGUNTES (P) I RESPOSTES (R)

P. *Què recordes d'aquells temps, quan sorties d'excursió?*

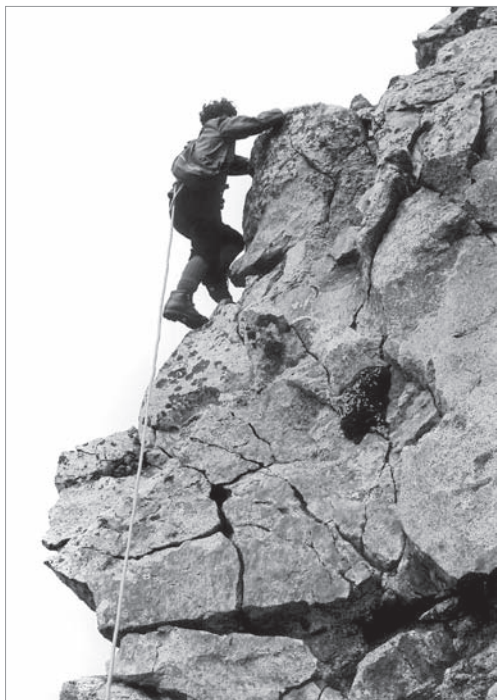
R. Doncs ves, tampoc no són temps tan llunyans. Cap a les acaballes dels anys cinquanta, el Centre organitzava excursions que avui dia ens semblen de caire turístic: Alquézar, Roda d'Isàvena... i a mi, que aleshores només tenia setze anys, de vegades m'hi portava el meu oncle, el Tonet Duaigües. També, a l'estiu i quan hi havia dos dies seguits de festa (en aquella època, els dissabtes es treballava) s'organitzaven acampades al Pirineu: Ordesa, l'Artiga de Lin, Pineta, Aigüestortes... Precisament a l'excursió a Ordesa, pel juliol del 1959, vaig pujar i baixar les clavilles de Cotatuero. Recordo que, entre altres, venia el Genís López. Ara, quan veig fotografies del lloc, no m'acabo de creure que hi

hagués passat. En alguna d'aquestes excursions vaig conèixer els que després serien els primers companys masculins d'excursió: el Joan Farré, el Miquel Mallol, el Manel Cortès i després el Víctor Luque i el "Gabino" Lagarriga. Amb ells vaig aprendre a escalar i vaig fer les primeres ascensions als Pirineus.

P. *Amb qui sorties més sovint (amics, marit, amigues)?*

R. Doncs fonamentalment amb els que he anomenat, si bé el Joan Farré va marxar a Barcelona a estudiar i aviat va deixar el nostre petit cercle. De marit encara no en tenia, estava en el futur. També hi havia amigues, és clar, com la M. Teresa Oró o la Marisa Alvarado, que no escalaven, i la Sefita Sirera, morta prematurament, amb qui sortíem a escalar a Camarasa i Santa Linya (la Pera, el Bisbe, les Agulles del Cingle) i a fer ascensions als Pirineus (Gran Bachimala, Aneto en condicions hivernals, el Seilh dera Baquo per una nova via...). Quan no venia la Sefita, jo era l'única noia en un grup

Cara S del Seilh dera Baquo (nova via).
Agost de 1966. Foto: Manel Cortès

Baixant al Graller Mitjà del Corralot. Març de
1988. Foto: Jesús Forcada

Marcant "posturetes" a Llessui. Febrer de 1971.
Foto: Manel Cortès.

per fer una ascensió (Besiberri nord, cara N del Sotillo, la cara SW del pic Arlaud i la cresta dels Gourgs Blancs, l'Encantat Petit...). Més tard també vaig fer cims sola amb el Manel, el meu marit: el Casco de Marboré, la Frondella Central, el Troumouse i altres.

P. *Quin material portaves?*

R. Un que us faria somriure. El folre polar i el *gore-tex* estaven en un futur llunyà. La meva indumentària consistia en uns pantalons *roc-ciadore* de pana negra, botes de cuir, mitjons vermells, un jersei de llana teixit per la tieta Neus, sac de dormir de fibra sintètica (pesat i voluminós) i piolet amb mànec de fusta. Ah, i abans de tenir piolet, calia enginyar-se-les. Em veig a mi mateixa baixant una redreçada pala de neu, al Gran Bachimala, tot frenant amb un tros llargarut de pissarra...

A la cara NW del pic de Sotillo (nova via). Agost de 1964
Foto: Manel Cortès

P. *Conduïes cotxe?*

R. Cotxe? Al començament dels anys seixanta, de cotxes n'hi havia molt pocs. El primer de la nostra colla a motoritzar-se va ser el Miquel Mallol, amb una vespa. El meu marit (el Manel) i jo ens vam comprar a l'any 1966 un Seat 600 de tercera o quarta mà, de color verd ampolla, amb el qual ja va ser molt més fàcil sortir a la muntanya o anar a esquiar.

P. *Allà on anàveu, us hi quedàveu a dormir?*

R. Doncs sí, quan la sortida era de més d'un dia. Llocs de dormir? De tota mena: cabanes de pastor, tenda d'acampada, pallisses, balmes... o al ras, sota les estrelles. També refugis, és clar, però no sempre n'hi havia al lloc escollit. Havíem dormit al refugi de Vall Ferrera, a la Renclusa, al d'Estòs, al vell de Gòriz, i també als d'Elorrieta i Lagunas de Río Seco, a Sierra Nevada. Ah, i dues vegades a l'estació de tren: una a Cellers, ja que el vam perdre, de tornada, per haver-nos entretingut massa escalant la cresta de l'Isard, als Terradets. L'altra a l'estació de Tremp, on havíem arribat, procedents de Bóixols, amb una combinació de camió i taxis, perquè l'autocar no ens havia vingut a buscar després d'una excursió de dos dies al Boumort.

P. *Quina edat tenies, quan vas començar a fer excursionisme?*

R. En aquelles primeres sortides que he esmentat, tenia setze anys; a la de les clavilles de Cotatuero estava a punt de fer-ne disset. A la primera escalada, l'Encantada de Camarasa, en tenia dinou, i vaig fer el meu primer "tres mil" als vint-i-un. N'hauria pogut fer abans, però no em deixaven. Per exemple, en una acampada a Pineta, a l'agost de 1960 (jo encara no tenia divuit anys) uns van anar a fer el Gran Astazou, i no em van deixar pujar amb ells. Massa difícil i perillós, deien, per a una noia...

P. *Necessitaves companys per sortir d'excursió?*

R. Sí, és clar, això d'anar en solitari era només per a "ells". Alguna vegada havíem parlat de fer alguna ascensió noies soles, però érem tan poques que mai no es va fer realitat.

P. *A part dels companys i companyes que has esmentat, sorties amb algú més?*

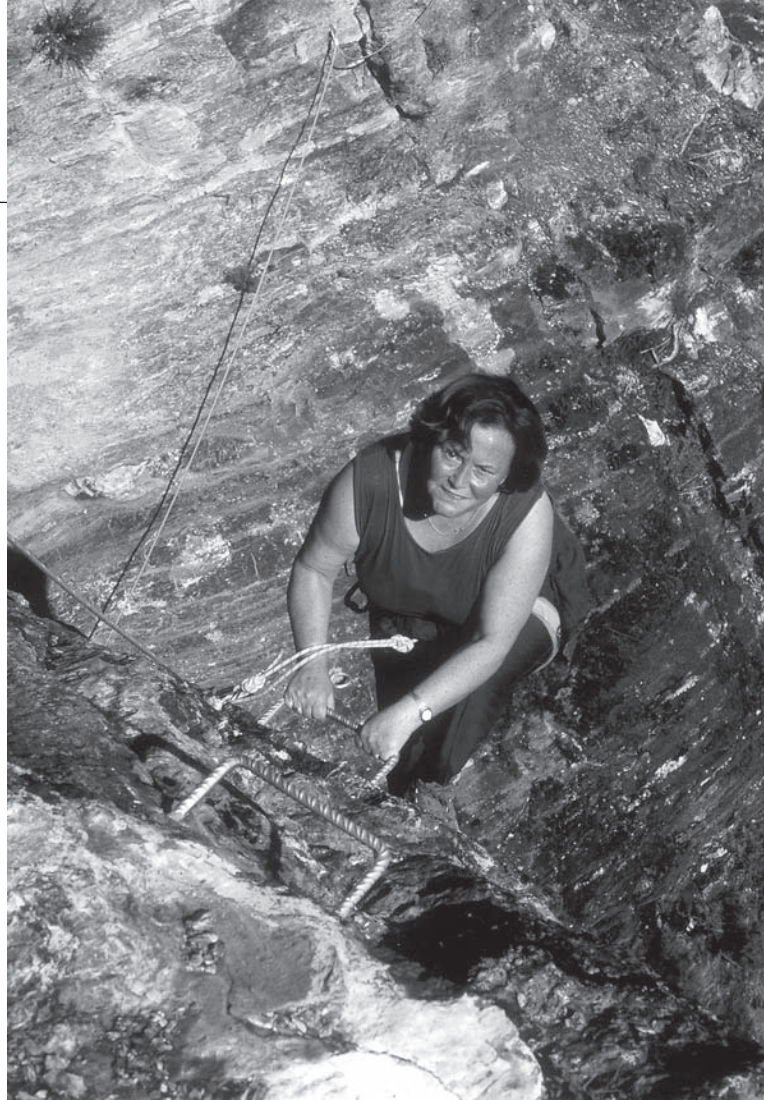
R. Bé, també fèiem moltes excursions sense escalada (de vegades llarguíssimes) i ascensions fàcils per vies normals, en les quals prenien part altres companys, entre els quals eren assidus el Jesús Forcada, el Xavi Sirera i el Jaume Biosca, aquest traspasat fa poc.

P. *Què t'agradava més: alta muntanya, caminades, escalada, esquí, espeleologia...?*

R. Doncs s'havia de fer de tot. Érem tan pocs, que especialitzar-te en una cosa, tal com es fa ara, hauria obligat a sortir gairebé sol. Així que feia de tot, llevat d'espeleologia, ja que no es pot considerar espeleologia el fet d'haver entrat a la cova dels Muricecs, el forat del Gel o el forat de l'Or, o baixar al Graller Mitjà del Corralot. I parlant d'esquí, mireu, abans de tenir cotxe fèiem autocars (el recordat Riera) i jo baixava de la Bordeta, on vivia (i visc encara) a les cinc del matí amb els esquís a l'esquena, per agafar l'autocar que sortia de la plaça de Sant Joan. De les altres coses, potser la que més m'agradava era l'escalada; a l'alta muntanya em cansava molt, i és que s'havia de començar molt avall, no pas com ara, que s'arriba amb vehicle a prop de molts refugis. I darrerament també he tastat una mica d'altres coses: *ponting*, alguna via ferrada...

P. *Quina sortida consideres que per a tu hagi estat una aventura?*

R. Aventura? En certa manera, totes eren una aventura: penseu que no teníem mapes de fiar, ni les guies d'ara, ni telèfons mòbils, ni GPS... Per altra banda, abans de tenir vehicle propi, és a dir, a la nostra primera joventut, anar als Pirineus

Via Ferrada d'Aixovall, a Andorra.
Setembre de 2000. Foto: Manel Cortès

amb transport públic era una odissea, amb perdó d'Ulisses. Per exemple, per anar a la Vall Ferrera, calia arribar a la Pobla de Segur amb el tren, agafar el cotxe de línia fins a Llavorsí, i aquí el camió de la llet fins a Àreu. I si el pressupost ho permetia, d'Àreu al refugi es llogava una mula per portar el "fato". Per sort, la cosa se simplificava agafant a la Pobla un taxi fins a Àreu. Hi havia un taxista, a qui li deien el *Versalles*, que prestava aquest servei amb un cotxe prou gran per encabir-hi sis o set persones.

P. *De totes les muntanyes que has pujat, de quina guardes el millor record?*

R. Això ho puc contestar sense dubtar: el Besiberri Nord. N'hi ha d'altres que també recordo amb gust, com el Gourgs Blancs, però l'ascensió al Besiberri la recordaré sempre amb enyorança.

Pepita Duaigües / Equip Aresta

Apunts i comunicacions

FELICITACIONS

La corredora d'esquí de muntanya ARES ISARD s'ha proclamat campiona d'Espanya 2010 al Formigal aquest passat febrer en la categoria joves promeses. Com deu d'estar el Feliu!!!

La parella JOSEP LLUÍS

GÀZQUEZ i CARME CASALS s'han proclamat campions de Catalunya en la modalitat de marxes Dufour i en 5a posició en la classificació final de la XI Copa Catalana de Marxes Tècniques de Regulades i han col·laborat a fer que el CEL quedés en 3r lloc en la classificació final per entitats.

XERRADES AL VOLTANT DEL RIU SEGRE

El propassat 1 de març tingué lloc al local del Centre Excursionista de Lleida la conferència: **Fauna: els peixos del riu Segre** a càrrec de **Frederic Casals** (professor de la UdL), amb una gran assistència per part de socis/sòcies. L'acte s'emmarca dins de les activitats organitzades al voltant de l'any 2010, l'any del riu Segre.

CAMPANYA AMICS DEL CENTRE

Aquells que rebeu setmanalment el Butlletí Digital del Centre segurament ja estareu assabentats que setmana rere setmana anem afegint un reguitzell d'establiments que s'han volgut incloure en el que hem anomenat AMICS DEL CENTRE i que ofereixen un descompte als socis i sòcies degudament acreditats amb el nou carnet de l'entitat. La llista completa d'establiments la podreu veure degudament actualitzada en la pàgina web del centre, així com les condicions que ens ofereixen. Creiem que el nostre potencial de clients ens pot afavorir a l'hora de tenir unes condicions econòmiques interessants. Sols cal descobrir el nostre potencial.

Aprofitem igualment per recordar que per rebre el Butlletí Digital dels socis sols cal enviar un correu al centre (cel@cel.cat) expressant el desig de rebre'l. I que per obtenir el carnet del Centre només cal demanar-lo a la secretaria del Centre, sense cap cost addicional (preferible evitar els divendres a la tarda).

EL CENTRE JA TÉ FACEBOOK

Arran de la proposta d'un grup d'amics/gues el Centre té un grup propi al Facebook que permetrà el contacte més directes entre els socis/sòcies. Millorem els canals de comunicació.

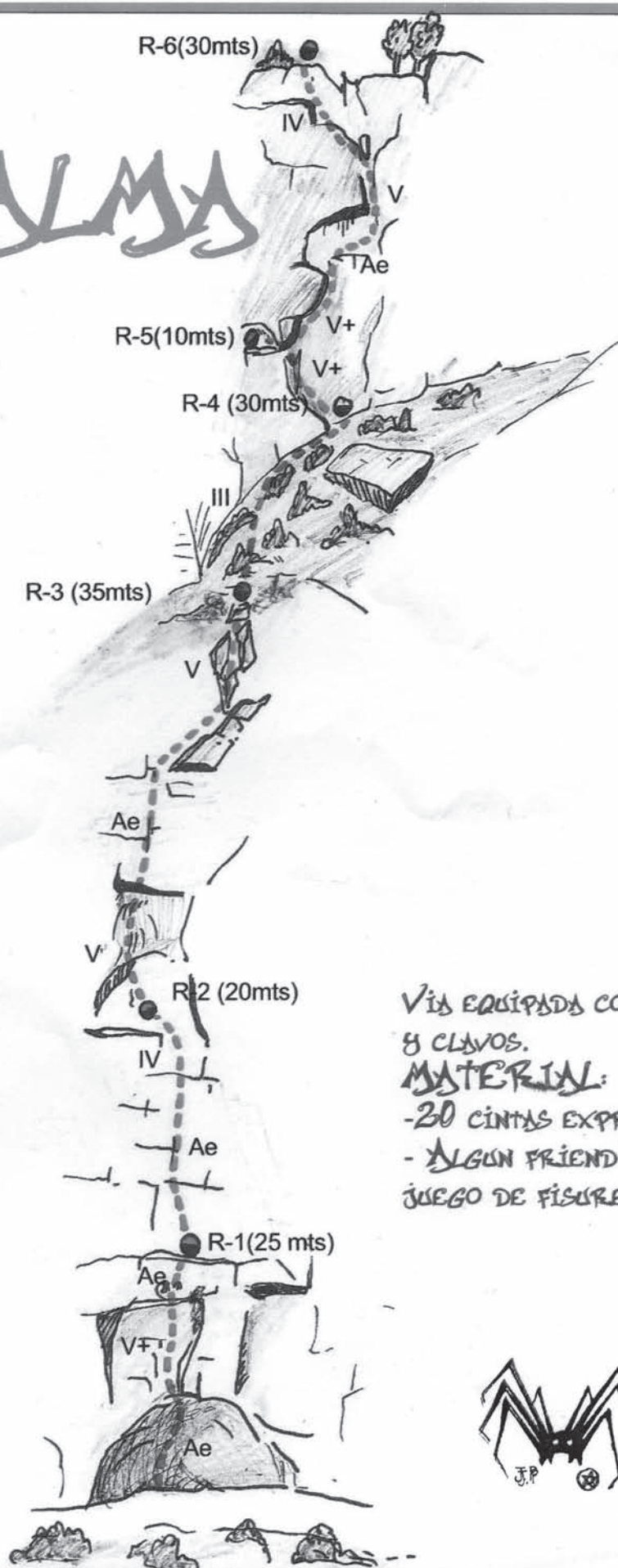
<<http://www.facebook.com/group.php?gid=33743939175&ref=mf>>

SANT LLORENÇ DE MONGAI
 PARED DE L'OS
 (150 Mts V+/Ae)

VIA BALMA

ABIERTA POR:
 - BLASCO Y GODOY
 1975.

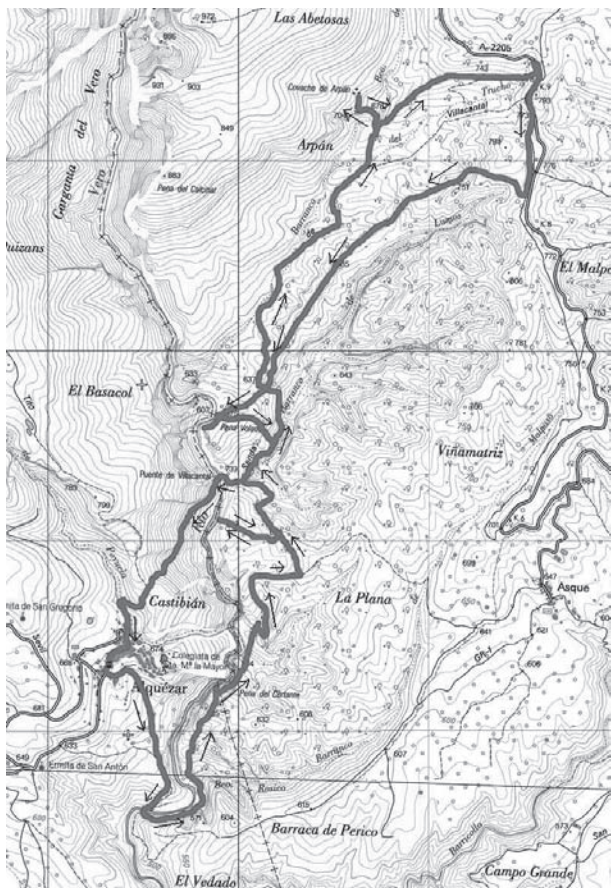
REQUIPADA POR:
 - ROGER BLASCO
 - JUAN GUTIERREZ
 - JOSE MANUEL GARCIA
 - MIGUEL ANGEL GARCIA
 - VICTOR FRANCIA
 (2009)

VIA EQUIPADA CON PARABOLTS
 Y CLAVOS.
 MATERIAL:
 - 20 CINTAS EXPRESS
 - ALGUN FRIEND MEDIANO Y
 JUEGO DE FISURERO

Pintures rupestres del Vero II

En l'*Aresta* núm. 75, en l'article "Pintures rupestres del Vero", es comentava que les pintures d'aquestes contrades estaven emmarcades dins de l'arc mediterrani i formaven part del patrimoni de la humanitat declarat per la UNESCO des de l'any 1998.

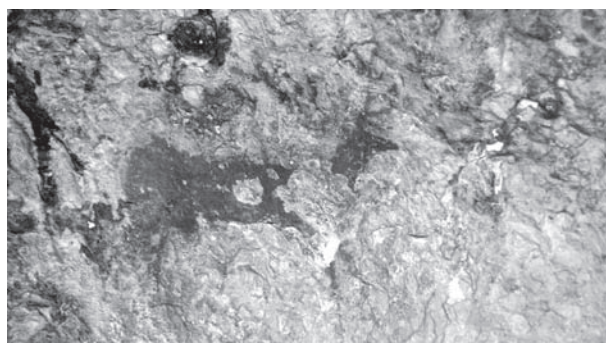
En l'esmentada excursió es poden visitar fins a dotze llocs amb pintures rupestres entre coves i abrics. L'excursió que proposo avui també es mou per aquest territori, però, en aquest cas, se'n visiten dues, la tercera no la podem visitar a causa de les reixes que tanquen completament la cova. No obstant això, crec que és un recorregut molt interessant, ja que, es desenvolupa entre roques calcàries i conglomerats i podem admirar tres grans penya-segats, l'un més imponent que l'altre, a part de poder veure in situ els llocs on els nostres avantpassats deixaven les seves empremtes.

Pont de Fuendebaños

Represa d'aigua pel molí al riu Vero

Cérvol a l'abric d'Arpan

Durada: temps caminant, unes 5 hores. Cal emprar tot un dia per fer tot el recorregut.

Dificultat: mitjana. Només cal tenir en compte que hi ha un tros on no hi ha camí, i s'ha de passar entremig d'una espessa vegetació incloent-hi argelagues i altres plantes punxenques. Té uns 15 km de recorregut i uns 850 metres de desnivell acumulat.

Època: tot l'any a excepció dels mesos rigorosos d'estiu.

Accés: des de la plaça principal del poble d'Alquèzar (Osca).

Descripció

0:00 Sortim de la plaça seguint els cartells indicadors cap al pont de Fuendebaños en direcció a Asque.

0:17 Arribem a l'esmentat pont, el creuem i, immediatament després, girem a l'esquerra.

0:27 Llera del barranc de Rosico, comencem a pujar seguint un corriol amb fites que ens fa passar primer per un altre petit barranc i després per un pal d'electricitat rovellat i en desús, provinent de la petita central elèctrica que hi havia al riu Vero a l'alçada d'Alquèzar. El camí es va perdent, però nosaltres continuem amunt, poc abans d'arribar al punt més alt girarem a l'esquerra.

0:44 Cova enfront d'Alquèzar. Després de la visita continuarem amunt.

0:50 Penya del Cortante, punt més alt d'aquest lloc amb vistes al Vero i Alquèzar. Des d'aquí i mirant aproximadament al nord es veu una cova i més a prop una esplanada que ha d'ésser la nostra referència per baixar entremig de vegetació no gens amable fins arribar a la cova.

1:08 Abric de Regacens,¹ cova amb pintures llewantines, esquemàtiques i subesquemàtiques. La figura que es veu millor és un caprí corrent pintat de color roig. Un cop finalitzada la visita agafarem el sender que porta a la cova des d'Asque, marcat amb fletxes de color verd que haurem de seguir en direcció contraria.

1:25 Camí provinent d'Asque, on girarem a l'esquerra per seguir-lo fins a arribar a un coll en baixada.

1:30 Coll i zona de descans, deixarem el camí una estona i entrarem al bosc de matolls, sabines, ginebrons i argelagues en direcció oest.

1:35 Penya-segat pel damunt del Vero. En aquest punt podem gaudir d'unes meravelloses vistes del canó i el pont de Villacantal a baix, a l'altre costat i mirant al sud veiem Alquèzar. Recularem pel lloc per on hem vingut.

1:40 Coll i zona de descans, seguirem la pista avall fins a arribar a la llera del riu.

1:48 Llera del barranc de Lumos, des d'aquí ens dirigirem cap al camí de Villacantal, assenyalat com a abric d'Arpan, començarem a pujar fins arribar a un coll des d'on comença una baixada que ens porta al barranc d'Arpan, que, més o menys, pel fons, anirem remuntant per un bon sender.

2:23 Cova de la font del Trucho,² en la qual s'han trobat tres caps de cavall pintats de color vermell

1. Per a una interpretació de les pintures que s'hi poden veure: <http://benasque.aragob.es:443/cgi-bin/BoaAA/BRSCGI?CMD=VERDOC&BASE=BOLE&PIECE=BOLE&DOCR=19&SEC=BUSQUEDA_FECHA&RNG=200&SEPARADOR=&&PUBL=20031031>.

2. Si estem interessats en les pintures que s'hi han trobat, a la població de Colungo i al Centre d'Interpretació d'Art Rupestre hi podem trobar una reproducció.

entre d'altres figures. També s'hi han trobat mans pintades en negatiu i altres figures i gravats difícils d'identificar. Aquestes pintures són les més antigues de la zona ja que daten de l'època paleolítica. Continuarem pel sender amunt deixant a la dreta en una bifurcació el camí de Villacantal, arribarem d'aquesta manera al sender que baixa a l'abric d'Arpan provinent de la carretera, ara ja ben senyalitzat.

2:45 Cova d'Arpan. En aquest abric es van trobar per primera vegada pintures llevantines de la zona. S'hi pot observar un cérvol molt ben conservat entre d'altres pintures no tan visibles. Continuarem pel camí amunt des d'on es baixa de la carretera.

3:10 Carretera, seguirem per la nostra dreta tal com hem arribat en direcció Asque-Colungo fins a trobar una esplanada i unes edificacions derruïdes, on aparquen els cotxes per anar a fer els barrancs de Lumos i Alpan. Seguirem un camí que hi ha en la mateixa direcció que portàvem i, a pocs metres i a la nostra dreta, unes fites ens indiquen el sender de retorn dels engorjats esmentats.

3:20 Començament del corriol que ens portarà per la cresta fins a creuar el camí que havíem fet una

estona abans. A la nostra esquerra, a baix, hi ha el barranc de Lumos.

3:56 Encreuament del collet del camí de Villacantal. Deixarem el camí i, pujant en direcció oest (cap al riu), arribarem als últims penya-segats del dia.

4:02 Penya Villacantal o penya Volada. Impressionants vistes d'un tros de canó del Vero. Baixarem seguint unes fites fins a la llera del barranc, on ja hem estat abans.

4:16 Barranc de Lumos, seguirem la senda avall fins a arribar al pont.

4:25 Pont de Villacantal, si fa suficient calor i en tenim ganes podem refrescar-nos al riu. Ara ja només ens queda pujar fins a Alquèzar.

5:07 Alquèzar.

Bibliografia:

- *Parque de la sierra y los cañones de Guara (22 itinerarios a pie)*, Enrique Salamero. Prames. (1996)

- *Parque de la sierra y los cañones de Guara*, Mapa excursionista 2/2, 1/40000

- *Huesca cañones y barrancos Tomo 1-Sierras*, Fernando Biarge – Enrique Salamero, Gráficas Alós, S.A. (1991)

<<http://mb16.club.fr/RANDOS/Secteur7/Regacens/Cadre1Rega.htm?suite07=..%2FRANDOS%2FSecteur7%2FRegacens%2FCadre1Rega.htm>>

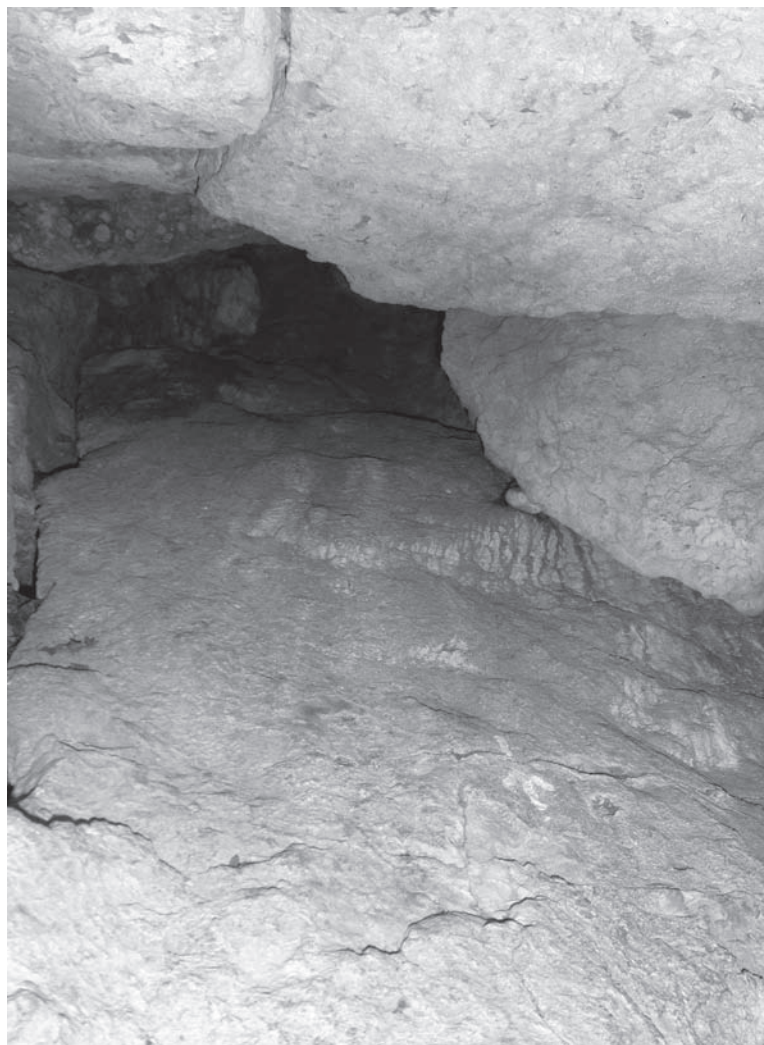
Text i fotos: Antoni Satorra

Regulació de l'escalada en espais protegits de Lleida

El 30 de novembre de 2009 va entrar en vigor la regulació de l'escalada en espais protegits de Lleida. Aquesta regulació ha estat redactada pels Serveis Territorials a Lleida del Departament de Medi Ambient i Habitatge i en el procés de la seva elaboració hi ha participat molt activament el Centre Excursionista de Lleida, juntament amb altres agrupacions com la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC), el Centre Excursionista de Balaguer, l'Agrupació Excursionista de l'Urgell, la Xarxa d'Escaladors Catalans (XESCA), l'Associació d'Escalada Sostenible (AES), la Societat d'Amics de Muntanya de Tremp i el Centre Excursionista de Flix.

L'interès de la nostra entitat a participar en aquest procés neix per la necessitat de compaginar, d'una banda, la defensa de les nostres activitats excursionistes i entre aquestes, l'escalada i, de l'altra banda, per la voluntat de la nostra entitat de promoure la conservació de l'entorn natural on desenvolupem la nostra activitat. En aquest darrer sentit, la nostra entitat s'ha manifestat nombroses vegades en campanyes a favor de la conservació del medi (Vall d'Àrreu, estany de Beciberri, Mont-rebei i enguany en la participació en la Plataforma Lleida Ambiental amb un important conjunt d'activitats durant l'any 2010 per reivindicar la millora ecològica del Segre). Per tant, de forma coherent amb això, el nostre centre ha participat molt activament mitjançant el seu president i altres consocis en la discussió i redacció d'aquesta regulació en un procés que ha durat gairebé dos anys. Finalment, el document va ser aprovat el 30 de novembre de 2009.

És clar, com en tot procés de discussió, que no tots els aspectes aprovats són compartits per la nostra entitat, però de manera general estem satisfets amb el document, ja que estableix un punt de partida que preserva els àmbits més importants de la fauna i la flora sense limitar la

pràctica de l'escalada excepte en alguns àmbits molt concrets. Una altra qüestió important a destacar és que la regulació no atribueix al col·lectiu escalador els impactes que afecten el medi, sinó justament el contrari, ja que s'hi destaca que els escaladors, com el món excursionista en general, està format per persones habitualment respectuoses amb la natura i l'entorn.

Fent un resum dels aspectes més importants, cal esmentar que la justificació d'aquesta regulació ve donada pel fet que en algunes parets de roca de la zona meridional de Lleida hi crien aus rapinyaires, així com s'hi troben espècies de plantes de distribució molt reduïda i amb poblacions molt escasses que cal protegir. Fins a avui, aquests penya-segats han estat inaccessibles als humans, però actualment el desenvolupament de

l'escalada fa possible d'arribar-hi, la qual cosa pot afectar aquestes espècies ja que, en el cas dels rapinyaires rupícoles, l'escalada comporta la vulneració de la verticalitat, barrera de seguretat molt important per a aquests ocells, mentre que les plantes poden veure's afectades pel trepig i pel seu desarrelament involuntari.

Àmbit d'aplicació i zonificació

L'àmbit d'aquesta regulació són les serres de Mont-roig i de Monteró i alguns enclavaments de l'àrea meridional de Lleida. En concret, per criteris de protecció de fauna, l'àmbit de regulació de l'escalada comprèn la serra de Mont-roig (als termes municipals de Camarasa i de les Avellanes i Santa Linya) i la serra de Monteró (terme municipal de Camarasa). Per a la protecció de la flora,

l'àmbit regulat és al dispensari de Camarasa (terme municipal de Camarasa), a Rubió de Baix (terme municipal de la Foradada), a Santa Maria del Salgar (terme municipal de la Foradada) i al Castell de Malagastre (terme municipal d'Artesa de Segre).

Hi ha tres categories de protecció:

Zona de màxim interès per a la flora protegida

No hi és permesa l'escalada ni l'obertura de noves vies. Aquesta categoria inclou zones amb presència de les espècies de flora amenaçada *Petrocoptis montsicciana* i *Delphinium bolosii*, les quals viuen a les parets verticals de roca calcària i/o a la seva base. Els àmbits afectats per aquesta regulació són el dispensari de Camarasa, Rubió de Baix, Santa Maria del Salgar i el castell de Malagastre.

Zona d'interès per a la conservació d'aus

S'hi regula temporalment l'escalada per adequar-la a l'època de cria i no hi és permesa l'obertura de noves vies sense autorització. Es tracta de zones amb presència d'aus protegides per la legislació vigent com l'àguila cuabarrada, l'àguila daurada, l'aufrany, el voltor i el falcó pelegrí. Els àmbits afectats són a la serra de Mont-roig i la serra de Monteró.

Zona lliure

L'escalada no hi té cap tipus de restricció. Gairebé tota la serra de Mont-roig es troba en aquesta categoria.

Els mapes dels àmbits regulats i el text de la regulació els podeu consultar a la pàgina web del Centre Excursionista de Lleida. Cal destacar, però, que majorment els principals sectors d'es-

calada de Lleida no es veuen afectats per aquesta regulació i que en les zones d'interès per a la conservació d'aus les restriccions de l'escalada són només durant el període de cria de les aus. En els àmbits amb presència de flora, però, la restricció hi és tot l'any. Dins d'aquests àmbits de protecció de la flora destaca la zona del dispensari de Camarasa. En aquest cas, és imprescindible destacar al lector els motius que justifiquen aquesta restricció, ja que aquí s'hi troba una planta (*Petrocoptis montsicciana*) que és endèmica de les nostres terres. Això vol dir que no es troba en cap altre lloc del món, per la qual cosa l'obligació de conservar-la ens pertoca als lleidatans.

A l'últim, un altre aspecte a destacar de l'acord de regulació és la creació d'una comissió tècnica formada per un representant de la FEEC, dos representants d'associacions d'escaladors i dos del Departament de Medi Ambient i Habitatge que es reuniran anualment per fer-ne el seguiment.

El Departament de Medi Ambient i Habitatge ens ha informat que durant els mesos de març i abril de 2010 es procedirà a la senyalització dels àmbits regulats i a la distribució de tríptics informatius.

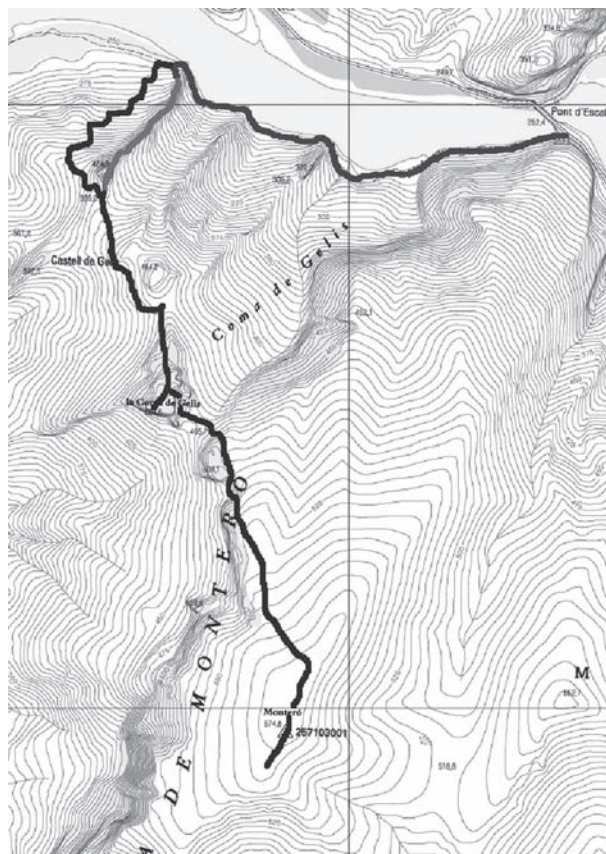
Xavier Massot

Itinerari excursionista núm. 102

Excursió al castell de Geli

Em fa una mica de basarda explicar-vos aquesta excursió perquè no hi ha ni un bri de sender i només és recomanable per a aquella mena de reencarnació de porcs senglars que hi ha per les entitats excursionistes. Si em decideixo a emprendre aquesta determinació és perquè crec que amaga indrets desconeguts i singulars. Costa posar aquesta paraula en un article excursionista. Ara que hem trepitjat el món pels quatre costats fa cosa dir que hi ha paratges desconeguts. De ben segur que els antics caçadors que trescaven (no com ara que romanen estàtics esperant la pobra presa) i els pastors coneixien a la perfecció la muntanya, sabien tots els topants, però no ens van deixar ni els noms.

Potser coneixeu la coma de Geli, que és un monòlit destacat al vessant oposat de la vila de Sant Llorenç de Montgai. Des de l'embassament puja una cresta alegre ideal per anar a escalar sense cap més complicació que parlar compte

amb la roca, que no sempre és ferma. Darrere seu hi ha les restes del castell de Geli, que, malgrat el seu estat de desolació, bé mereix una sortida matinal. Des d'aquí dalt em vaig proposar baixar al cim de Monteró, però no vull avançar gaire els esdeveniments.

Descripció de l'itinerari

Iniciem l'excursió al pont de l'Escalera (252 m), a la carretera de Sant Llorenç de Montgai a

Camarasa. Prenem el senderó que voreja l'embassament de Sant Llorenç de Montgai.

15 min. Trobem a l'esquerra la cresta que davalla de la coma de Geli. Seguim uns 200 m endavant i abandonem el sender, ens posem a l'espessorall. Anem pujant entre arbustos. El coscollar aviat desapareix i anem pujant a l'ombra de la cresta de la coma anant cap a un esperó a la dreta (40 min.).

Des d'aquest esperó ens decanem cap al peu de la coma de Geli (399 m - 45 min.). El terreny és més obert i caminem millor. L'escalada a la coma de Geli fou la primera de la zona de Sant Llorenç

i Camarasa. Fou oberta per un grup d'escaladors de Badalona cap a l'abril de 1960. No hem pogut recollir més dades sobre l'esdeveniment. Per la dreta surt un corriol que voreja el primer turó destacat de l'aresta.

57 min. Arribem al coll (442 m) situat al vessant sud de l'esmentat turó. Hi ha marges de pedra que ens indiquen que el terreny antigament fou conreat. Enfront tenim ja el castell de Geli, presidit per un pal amb una bandera. Pel costat de ponent

es mostra encinglerat i cerquem el millor pas entre la salvatgia i el rocam d'una carena poc definida. Veiem un mur de pedra de l'antiga fortificació en la part alta del serrat cap a la qual ens dirigim, passant a prop d'una balma amb quatre subforats interiors, un dels quals arriba a tenir uns 3 metres de fondària. La vista sobre el poble de Sant Llorenç i l'embassament és impressionant. Pugem per una canal que hi ha al peu del mur cimbal. A l'esquerra sembla que també hi havia hagut un mur ara derruït, per on pugem per evitar l'herbassar; grimpem enfilant-nos-hi. Cal parar compte a la tornada ja que és un terreny poc estable. Sortim a la carena i la recorrem fins a trobar una bretxa que sortegem per la dreta a fins arribar al castell de Geli (504 m - 1 h 17 min.). Hi ha documentació que

recull una ocupació prehistòrica del bronze mitjà. En el període islàmic s'hi va establir un petit reducte fortificat per a una guarnició encarregada de vigilar l'important pas del Segre cap als plans. L'assentament s'adapta perfectament a la topografia del rocall. L'únic accés còmode al vessant meridional aprofita una falla estreta amb una mena de porta d'amplada d'uns 80 cm. Conserva part de les restes del tancament del pas que formarien un arc. Aprofitant un ressalt de la roca, hi ha una sitja. Hi resten pocs murs en peu. Foren construïts amb maçoneria irregular amb morter de tàpia i calç.

Per arribar a la serra de Monteró cal anar a buscar la bretxa i recórrer els 10 metres que té de llargada, ja que és l'únic pas factible, i sortir al vessant meridional. Descendim cap a un coll proper.

1 h 27 min. Coll (465 m) entre el castell de Geli i la serra de Monteró. Davant hi ha un cingle que ens barra el pas cap a Monteró. Hi ha una petita agulla tombada vers la paret. A l'esquerra s'inicia una profunda osca cap a la qual ens dirigim entre l'espessorall.

1 h 32 min. Ens endinsem a la bretxa. En algun indret no arriba al mig metre d'amplada però a poc a poc es va ampliant. Té una llargada d'un centenar de metres. És un paratge ben sorprenent. Si no estigués tan mal comunicat de ben segur que seria un indret força concorregut. En sortir a l'altre costat de l'escletxa podem baixar per la dreta o, millor, pujar per una feixa plena de vegetació sense cap altra dificultat que superar els garrics.

1 h 45 min. Arribem a la carena, que seguim remuntant cap al sud.

1 h 54 min. Arribem a la carena principal de la serra de Monteró, on trobem un primer jaciment prehistòric. Anem a la dreta.

1 h 57 min. Vèrtex geodèsic de Monteró (574 m), on hi ha més vestigis que ara corresponen a una construcció de la Roma republicana. Actualment s'està excavant en aquestes restes. Al fons albirem les muntanyes litorals de la serra de Prades i del Montsant, que tanquen pel sud la depressió lleidatana. Recomanem anar uns metres cap a migdia per veure un turó poc destacat: el tossal de Déu o el Merengue. Aquesta

petita elevació fou ocupada per les forces franquistes a l'abril de 1938 que formaren l'anomenat Cap de pont de Balaguer. La matinada del 22 de maig, l'artilleria instal·lada precisament en la carena de la serra de Monteró començà a disparar sistemàticament sobre el tossal. Feia dies que havien fet proves de tir sobre aquella modesta posició. En acabar el bombardeig de les trinxeres van sortir una munió de soldats enardits pels crits de: "Este Merengue nos lo vamos a comer". Les metralleres situades en el cimadal començaren a disparar. Després de 5 dies d'intents desesperats per ocupar el turó fou abandonada l'ofensiva. En l'intent havien mort, entre d'altres, molts joves de la lleva del Biberó que van patir aquí el seu terrible bateig de foc. Entre els moribunds ressonaven els crits desesperats de: "Mare, mare!!"

Refem el camí que hem fet fins aquí dalt, fins al coll al peu de la coma de Geli, i davallam pel vessant de ponent fins a trobar el camí que volta l'embassament de Sant Llorenç (3 h 20 min.).

Joan Ramon Segura

Un dels projectes més engrescadors que ha endegat el Centre ha estat la creació de l'Escola de Tecnificació d'Escalada Esportiva. Hem cregut adient que sigui el seu entrenador qui ens assabenti de la feina que s'hi du a terme. Hem obert una escletxa dins de l'organigrama de la FEEC per aconseguir que els nostres joves escaladors (i els d'altres entitats excursionistes de les terres de Lleida) puguin rebre una millor formació esportiva. Aprofitem l'ocasió per agrair al David la seva dedicació i el seu afany.

Escola de Tecnificació d'Escalada Esportiva del Centre Excursionista de Lleida

L'Escola de Tecnificació de Lleida va començar la seva activitat el passat octubre de 2009. Entre d'altres, té com a objectius generals per a la temporada 2009/2010 oferir l'escalada esportiva en tots els seus vessants, valorar i respectar el medi natural, desenvolupar la motricitat dels joves mitjançant l'activitat física o crear hàbits esportius i higiènics saludables.

Compta amb onze escaladors com a integrants, amb el seu entrenador. Dividits en dos grups, atenent al seu nivell esportiu, els joves escaladors oscil·len entre els dotze i divuit anys. Porten a terme els entrenaments entre setmana a la sala d'escalada del club Disblia, dos o tres dies, segons el grup en què es troben. A més d'aquests entrenaments, que es duen a terme els dimarts, dimecres i dijous, els dissabtes un dels grups té sessió i l'altre els diumenges.

Durant el primer trimestre del curs, el grup s'ha anat consolidant i agafant experiència en el món de l'escalada esportiva. Durant aquestes dates s'ha centrat l'atenció dels entrenaments a la sala en el treball físic general i en la tècnica de progressió pròpia d'aquesta modalitat. Aquest darrer objectiu també ha estat present en les sessions dels caps de setmana, així com la tècnica de seguretat en progressió i la tècnica d'assegurança. Aquestes sessions van tenir lloc al rocòdrom del Club Pardinyes, exceptuant l'última, que va ser al rocòdrom la Panxa del Bou de Sabadell.

Al començament del segon trimestre es va fer èmfasi en el treball de resistència, primer, per combinar-lo més endavant amb la força, tenint en consideració la competició de bloc que es va celebrar a la sala del club Disblia el 25 de febrer, en la qual van participar els escaladors de l'escola. Quant a les sessions dels caps de setmana, a més de les realitzades al rocòdrom de Pardinyes, s'ha anat dues vegades més a entrenar a Sabadell i s'ha fet dues sortides a la zona de blocs del Cogul, propera a la ciutat de Lleida (vegeu fotos).

S'ha pogut veure una evolució molt positiva en el que va d'any en el nivell dels integrants del projecte, tant en les condicions físiques com en els aspectes tècnics, estratègics i psicològics específics de l'escalada esportiva. Cada escalador és molt més autònom en diversos aspectes del que ho era en començar la temporada, amb la qual cosa la progressió vers els objectius de l'escola es va fent realitat.

El repte ara és seguir preparant les competicions FEEC 2010, tant en la modalitat de bloc com en la de dificultat, que començaran el 24 d'abril. A més del món de la competició, no es deixarà de banda el treball en roca natural que s'ha començat el mes de febrer i seguirà portant-se a terme fins que acabi la temporada.

David Gambús